Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 2. Dnia 22. Stycznia 1884. XI. rocznik.

Bank krajowy a Towarzystwa zaliczkowe.

Pod tym tytułem zamieściła „Gazeta Narodowa" w numerze 6. z dnia 8. stycznia b. r. artykuł, w którym poddaje ostréj krytyce stosunek nawiązany między Bankiem krajowym a Towarzystwami zaliczkowemi, szczegółowo zaś instrukcye dotyczące tego stosunku umieszczone w Nr. 24. „Związku".

Główny zarzut jaki uczyniono jest ten, że Towarzystwa przez to przyjęcie zastępstwa pozbywają się dobrowolnie swéj samoistności, stając się niejako filjami banku krajowego — bank winien tedy instrukcye te w ten sposób zmienić, żeby Towarzystwo nieużywało przy swéj firmie dopisku „zastępstwo Banku krajowego" i żeby dotyczące téj czynności zapiski były w osobnych księgach prowadzone.

Co się tyczy owego dopisku do firmy, rozumiemy tę rzecz wedle instrukcyi tak, że Bank pozostawia użycie tego dodatku „zastępstwo Banku krajowego" do woli Towarzystwa, bo powiada, że „Towarzystwo ma prawo pod firmą swoją używać dodatku." Jest to więc zależne od tego, czy dane Towarzystwo będzie uważać ten dodatek za korzystny dla swéj firmy czy nie. Niewątpliwie, że Towarzystwa zaliczkowe są dobrze rozwinięte, co autor artykułu potwierdza, nie można tego jednak mówić o wszystkich — daléj wiemy, że jeszcze nie cały ogół uznaje zasługi towarzystw w kraju, nie wszyscy są ich zwolennikami, czego dowodem wrażenie jakie wywarło zetknięcie się Banku krajowego z Towarzystwami. U takich więc stowarzyszeń, które jeszcze nie wyrobiły sobie dostatecznego zaufania ogółu lub u takich, które muszą walczyć w swym powiecie z antagonizmem „niechętnych", dopisek taki będzie z pewnością wzmocnieniem stanowiska. Aby zaś tytuł ten miał już eo ipso zamienić Towarzystwo na filię Banku, ego żadną miarą obawiać się nie można, sądząc tylko z praktyki; bo są Towarzystwa używające od kilku lat dopisku do firmy swéj, „zastępstwo Banku austro-węgierskiego," jak Towarzystwo zaliczkowe rolne w Przemyślu i Spółka rolnicza w Tarnopolu, które mają tak zwane „Nebenstelle" Banku anstro-węgierskiego, a nikomu na myśl nie przeszło i niema najmniejszéj wskazówki, aby te Towarzystwa utraciły cokolwiek ze swéj samodzielności, lub stały się filiami tego Banku.

Co do ksiąg wspólnych, wskutek których Bank krajowy będzie miał niejako kontrolę nad całą czynnością Towarzystwa, także rzecz się ma odmiennie, bowiem § 1. I. instrukcyi ogólnéj powiada, że „zastępująca Bank instytucya nie będzie u siebie żadnych ksiąg dla poruczonych interesów prowadzić." — Że wskutek téj czynności przybędzie w księdze likwidacyjnéj jedna rubryka, w któréj zapisywany będzie obrót interesów Banku krajowego, nie jest to jeszcze prowadzeniem ksiąg a przeciwnie ułatwieniem czynności instytucyi zastępczéj, która w tym razie tylko jedną kasę prowadzić potrzebuje, boć księga likwidacyjna nie jest niczém inném tylko rozdziałem na pojedyńcze rubryki księgi kasy. Do téj więc jedynie rubryki ma prawo kontroli Bank krajowy, a jeśli nawet komisarz tego Banku spojrzy i na inne, to jeszcze przez to nie wykona kontroli nad całą czynnością Towarzystwa, gdyż takowa może być dokonana na podstawie porównania ksiąg głównych z pomocniczemi, tudzież zbadania wartości kredytu, stanu zaległości i wartości dalszych aktywów.

Zresztą żadna kontrola nie jest groźną, więc i téj Towarzystwa obawiać się nie mają powodu.

Daléj powiada autor artykułu, „że Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie i Wydziały powiatowe udzielając kredytu Towarzystwom, zastrzegają sobie kontrolę, ale w téj kontroli nie ma nic dla Towarzystw zagrażającego, ponieważ wypływa z troskliwości o ulokowany kapitał" — toż i Bank krajowy udziela

tym Towarzystwom kredytu i pewno w znaczniejszéj wysokości niżeli wspomniane zakłady, jednak nie żąda kontroli nad tymi kapitałami, li tylko nad rachunkiem wyłącznie Bank dotyczącym — zdaje się, że mniéj skromnego żądania postawić nie było można.

Słusznie powiada autor artykułu: prowizya jaką Bank krajowy wyznacza od tych czynności jest tak nieznaczną, że nie można uważać ją za wynagrodzenie i że Towarzystwa zastępujące Bank krajowy będą musiały uczynić ofiarę ze swego kapitału pracy! Musimy na to odpowiedzieć, że Towarzystwa zaliczkowe powstały i dotychczas się utrzymują po większéj części ofiarą pracy pojedyńczych ludzi, którzy mają na celu dobro spraw publicznych a że nasłuchaliśmy się tyle poprzód o celach Banku krajowego, którego zadaniem jest dźwignąć kraj z ekonomicznego upadku, nie dziwna więc, że Towarzystwa a względnie ich założyciele i opiekunowie chętnie przyjmują jeszcze i tę ofiarę, aby tylko dla dobra kraju — do czego i Bank krajowy się odwołuje — coś pozytywnego zdziałać. Postępowanie to niech będzie dalszém świadectwem bezinteresowności, która liczy się z możnością i nie chce stawiać warunków tam, gdzie jeszcze nie ma rezultatów. Co innego, gdyby Bank w przyszłości, wykazując odpowiedne zyski, żądał od Towarzystw dalszéj ofiary byłoby niemoralném, ale obecnie może być tylko za chlubę poczytaném.

Co do wpłat na rachunek bieżący, nie zachodzi również żadna sprzeczność interesów, bo wiadomo, że Bank krajowy oprocentowuje takowe znacznie niżéj — kto więc zechce lepszéj fruktyfikacyi kapitału, będzie i nadal brał książeczki oszczędności Towarzystwa zaliczkowego, zaś większe sumy, których Towarzystwa nie zawsze przyjmują, oraz kapitały chwilowo lokowane, będą się zupełnie do operacyi bankowéj nadawały.

Nie można się też zgodzić ze zdaniem, jakoby do przyjęcia zastępstwa potrzeba odpowiednéj zmiany statutu — statut bowiem jest kontraktem spółki, regującym wspólne przedsiębiorstwo, normującym prawa i obowiązki członków i stanowiącym o sposobie zarządu majątkiem wspólnym własnym, jakoteż funduszem obcym do obrotu użytym, przyjęcie zaś zastępstwa jest tylko zobowiązaniem się do spełnienia pewnych czynności w zamian za uzyskanie kredytu w Banku krajowym, który od tego zobowiązania zawisłem czyni przyznanie dogodniejszych warunków kredytu i zniżenie stopy procentowéj od ulokowanych w kasie Tow. pieniędzy. Wynagrodzenie, jakie Tow. zal. za te, w zastępstwie Banku wykonywane czynności pobiéra, jest tak szczupłe, że tylko za ryczałtowy zwrot własnych kosztów uważanem być może, i niepodobna téj czynności pośrednictwa Tow. zal. traktować jako przedsiębiorstwo, podobnie jak przedsiębiorczéj cechy nie ma pośrednictwo dla Banku austro-węgierskiego, wykonywane przez Tow. zal. rolne w Przemyślu. Gdy więc Tow. zal. z tych czynności pośredniczących nie ma innéj korzyści pieniężnéj, oprócz téj, że otrzymuje kredyt z Banku kraj. pod dogodnemi warunkami, a kredytu tego używa tylko dla członków swoich, to nie można twierdzić, aby przyjęcie zastępstwa wykraczało po za ramy statutu.

Umowa Banku krajowego z Towarzystwem zastępczém jest niejako prowizorycznie zawartą, nie ma bowiem określonego terminu, może więc być za poprzednim wypowiedzeniem zerwaną a tém samém nie wiąże zarządu Towarzystwa po za okres trwania jego mandatu, co dopiéro byłoby nie zgodne ze statutem.

W ogólności zaznaczyć należy chętną gotowość, z jaką Towarzystwa przyjęły projekt Banku krajowego, oparty na instrukcyach zamieszczonych w Nr. 24. „Związku“ i możemy potwierdzić, że żadne z nich nie wyraziło obaw podobnych, a że zarządy Towarzystw dbają o swoją autonomię i samodzielność mieliśmy niejednokrotnie dowody w otwartych oświadczeniach, oraz ostatnie walne Zgromadzenie delegatów Związku stowarzyszeń wymownie to stwierdziło; jeżeli więc ani ze strony Związku stowarzyszeń ni Towarzystw samych głos podobny nie powstał, możemy być zupełnie spokojni o tę autonomię i tę niezależność, którą należycie cenić umiemy a więc i na utratę takowéj pewno byśmy się nie narażali.

Ajencye Towarzystw zaliczkowych.

(Dr. T. S.) Uchwała ogólnego Zgromadzenia delegatów Związku stowarzyszeń, wzywająca Patronat do dołożenia starań, aby w każdym okręgu sądowym przynajmniéj jedno Towarzystwo zaliczkowe istniało, nie jest jeszcze wykonaną, i zapewne wiele jeszcze czasu upłynie, zanim w każdéj siedzibie Sądu powiatowego powstanie Towarzystwo zaliczkowe, z zakresem działania na dotyczący okręg. Wprawdzie Patronat, stosując się do powyższéj rezolucyi zgromadzenia ogólnego, we wszystkich niemal okręgach sądowych poczynił starania względem utworzenia Towarzystw zaliczkowych, lecz z wielu okręgów nadeszły odpowiedzi wprost odmowne, tłumaczące się brakiem sił miejscowych, — z niektórych okręgów osoby zachęcane do zawiązania Towarzystwa wcale nawet nie odpowiedziały, a w wielu okręgach rozpoczęte kroki przygotowawcze nie doprowadziły do rezultatu, gdy po jednem lub po kilku zebraniach założycieli projektowanego Towarzystwa okazało się, że niema warunków utworzenia takiéj instytucyi.

W wielu jednak miejscowościach utworzono Towarzystwa zaliczkowe, które w pierwszych chwilach zdawały się rozwijać pomyślnie, następnie jednak popadły w stagnacyę. Związek nie przestawał pobudzać ich do energiczniejszéj działalności. Częstokroć udało się takie słabo prosperujące Towarzystwo ożywić i zachęcić, wesprzeć kredytem i poinformować przez zesłanego na lustracyę delegata, poczem już rozwój takiego Towarzystwa odbywał się normalnie. Takim ze wszech miar pożądanym rezultatem uwieńczone zostały starania Związku około towarzystw zal. w Kolbuszowéj, Zakliczynie, Grybowie, i innych, które dopiéro po dłuższym perjodzie zbyt powolnego rozwoju weszły na drogę postępu. Natomiast inne towarzystwa, jak n. p. w Skolem, pomimo starań naszych nie mogą się rozwinąć. Są i takie, jak n. p. w Bursztynie i w Rawie, co po zarejestrowaniu nie rozpoczęły wcale czynności. Mamy wreszcie przykłady, że Towarzystwo zal. po krótkiéj działalności, skutkiem powszechnego zniechęcenia członków zarządu likwiduje. Tak stało się mianowicie w Radłowie i w Krościenku.

Są zatem aż nazbyt liczne przykłady, że zakładanie i rozwój prawidłowy towarzystw zaliczkowych w takich miejscowościach, gdzie nie ma liczniejszego grona osób, zajmujących się szczérze taką instytucyą, natrafia często na przeszkody nie dające się zwalczyć.

Dały się także słyszeć głosy poważne, które znalazły wyraz i w uchwałach zgromadzeń ogólnych delegatów Związku, że nienależy zanadto forsować zakładania towarzystw zal. tam, gdzie nie ma odpowiednich po temu warunków, gdyż takie słabo zorganizowane Towarzystwa nie mogą prawidłowo fukcyonować.

Wytykano również Towarzystwom założonym w takich miejscowościach a mało rozwiniętym, że posiadadając szczupły kapitał obrotowy zmuszone są pobiérać wyższe odsetki, i nie mogą nigdy zejść do stopy procentowéj, odpowiedniéj dla naszego ludu. Zarzucano im nawet, że czynią one konkurencyę niezdrową starszym i zasobniejszym towarzystwom zaliczkowym, istniejącym zwykle w tych miastach, gdzie jest siedziba Rady powiatowéj i starostwa, że mianowicie, chcąc koniecznie zdobyć sobie odpowiednią klientelę, udzielają kredytu takim osobom, które już go wyczerpały w towarzystwie dawniéj istniejącem, albo też które nie zostały przyjęte do starszego towarzystwa, ponieważ na kredyt nie zasługują.

Wszystkie te zarzuty są w znacznéj części uzasadnione, ale niemniéj przeto pozostanie prawdą, że dla włościanina pożądanem jest, aby miał instytucyę kredytową ile możności jak najbliżéj; aby nie potrzebował dla uzyskania kredytu odbywać dalekich podróży wraz ze swymi poręczycielami, co naraża go na niepomierne koszta; aby wreszcie nie był zmuszony przy spłacie każdéj raty, taką samą daleką podróż odbywać. Podobnych niedogodności doznają także ci klienci towarzystwa, daléj od jego siedziby zamieszkali, którzy składają swe oszczędności w towarzystwie.

Z tych powodów zasługuje na dokładną rozwagę myśl zakładania ajencyi towarzystw zaliczkowych, w ten sposób, aby towarzystwo istniejące w siedzibie Rady powiatowéj, miało ajencyę swoją w sąsiednich miasteczkach tego samego powiatu. W ten sposób można zapewnić sobie wszelkie korzyści wynikające ze zbliżenia instytucyi kredytowéj do ludu, a unika się wadliwości właściwych towarzystwom niezasobnym i nieposiadającym odpowiedniego zarządu. Daleko łatwiej bowiem dobrze zorganizować i wyposażyć ajencyę, aniżeli utworzyć osobne towarzystwo. Administracya ajencyi może być prowadzona bardzo oszczędnie; wystarczy jeden zaufany funkcyonaryusz, gdyż książkowość pozostaje w główném biórze towarzystwa.

Dotychczas dwa tylko towarzystwa zaprowadziły ajencye, mianowicie: Towarzystwo oszczędności i zaliczek w Cieszynie, i Towarzystwo zaliczkowe w Łańcucie.

A przecież takie urządzenie dałoby się w wielu powiatach z pożytkiem zaprowadzić. Pozwalamy sobie przytoczyć te towarzystwa zaliczkowe, które według naszego zdania powinneby urządzić ajencye w sąsiednich miasteczkach:

	może mieć ajencyę:
Tow. zal. w Rohatynie	w Bursztynie
„ „ w Kałuszu	w Wojniłowie;
„ „ w Kołomyi	w Peczeniżynie;
Bank zal. w Stanisławowie	w Bohorodczanach i w Sołotwinie;
Tow. zal. w Stryju	w Skolem i Bolechowie;
„ „ w Samborze	w Staréj Soli i Podbużu;
„ „ w Drohobyczu	w Łące i Medenicach;
„ „ w Przemyślu	w Niżankowicach i w Dubiecku;
„ „ w Jarosławiu	w Radymnie;
„ „ w Cieszanowie	w Lubaczowie;
„ „ w Łańcucie	w Przeworsku;
„ „ w Rzeszowie	w Tyczynie i Głogowie;
„ „ w Tarnowie	w Tuchowie;
„ „ w Brzesku	w Wojniczu i Radłowie;
„ „ w Krośnie	w Żmigrodzie;
„ „ w Nowym Sączu	w Krościeńku.

Są nawet okolice, że towarzystwo dobrze zorganizowane i zasobne mogłoby zakres działania rozszérzyć na cały powiat sąsiedni i w tym celu swoją ajencyę urządzić w siedzibie Rady powiatowéj sąsiedniego powiatu, oczywiście na podstawie zupełnego obopólnego porozumienia.

Chcąc zapoznać czytelników z organizacyą takich ajencyi, podajemy regulamin przyjęty przez Towarzystwo zaliczkowe w Łańcucie dla ajencyi tego towarzystwa, założonéj w Leżajsku, nadmieniając, że ta ajencya bardzo korzystnie funkcyonuje.

Regulamin dla ajencyi

Towarzystwa Zaliczkowego w Łańcucie

Stowarzyszenia zarejestrowanego z nieograniczoną poręką.

Część I.

Organizacya.

§. 1. Ajencye są ustanowione dla pośredniczenia w czynnościach Towarzystwa po za Łańcutem.

§. 2. Siedzibą Ajencyi jest miasto powiatowe będące siedzibą c. k. Sądu, leżące w powiecie politycznym łańcuckim, zaś okręgiem, okręg dotyczącego Sądu powiatowego.

§. 3. Sprawami Ajencyi zawiaduje w piérwszym rzędzie „Rada Ajencyjna" złożona przynajmniéj z trzech, zaś najwięcéj z pięciu członków.

Tak członków Rady Ajencyjnéj, jakoteż i prowadzącego bióro Ajencyi, mianuje na przedstawienie Dyrekcyi „Rada nadzorcza".

Członkowie Rady Ajencyjnéj zostaną mianowani z pomiędzy członków Towarzystwa, zamieszkałych w okręgu téj Ajencyi.

Prowadzący bióro Ajencyi jest zarazem przewodniczącym Rady Ajencyjnéj, wolno jednakowoż Radzie nadzorczéj inaczéj w téj mierze postanowić. Wykonawcą wszystkich spraw w zakres Ajencyi wchodzących, a niniejszym regulaminem objętych jest prowadzący bióro Ajencyi, i za należyte prowadzenie tychże spraw jest odpowiedzialnym. Członkowie Rady Ajencyjnéj są zarazem cenzorami, by zaś należycie odpowiedzieć mogli przyjętym na siebie obowiązkom, powinni być dokładnie obznajomieni z stosunkami swéj miejscowości i swego powiatu, w którym zamieszkują, oraz znani z prawości charakteru.

Członkowie Rady Ajencyjnéj, złożeniem przyrzeczenia w ręce Dyrekcyi, zobowiążą się do przestrzegania przepisów statutu i niniejszego regulaminu i innych instrukcyi wydanych przez Radę nadzorczą i Dyrekcyę Towarzystwa.

Część II.

Zakres działania.

A. O pośrednictwie w przyjmowaniu członków.

§. 4. Kto sobie życzy w celu korzystania z kredytu w Towarzystwie lub i bez tego, przystąpić do Towarzystwa (§. 5. statutu) ma wnieść odpowiednie podanie na ręce Ajencyi z wyrażeniem tego życzenia.

Po uskutecznionem przyjęciu przez Dyrekcyę na członka Towarzystwa, winien tenże podpisać deklaracyę przystąpienia, subskrybować udziały i wyrazić sposób wpłaty tychże udziałów (nieumiejącego pisać należy podpisać własnoręcznym znakiem krzyża i zaopatrzyć podpisami 2 świadków).

§. 5. Przy przystąpieniu do Towarzystwa należy uiścić wstępne 2 zł. przeznaczone na fundusz rezerwowy, następnie kwotę subskrybowanych udziałów w całości, lub téż piérwszą ratę udziałową przynajmniéj, 1 zł. oraz 10 ct. za blankiet książeczki.

Z powyższych wpłat pokwituje tymczasowo prowadzący bióro Ajencyi z swéj księgi sznurowéj, stanowcze pokwitowanie nastąpi w książeczce udziałowéj, nadesłanéj przez Dyrekcyę Towarzystwa.

§. 6. Przy półmiesięczném sprawozdaniu należy nadesłać oryginalne deklaracye przystąpienia na ręce Dyrekcyi. Na podstawie tych deklaracyj zostaną subskrybenci wpisani do rejestru członków Towarzystwa, a to w myśl przepisów §. 14. ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 l. 70 Dz. p p.

§. 7. Prowadzący bióro Ajencyi, winien dokładnie obznajomić chęć mającego przystąpienia do Towarzystwa, tak z prawami jakoteż i obowiązkami członków, szczególnie zwracać należy uwagę na przepis §. 10. cz. II. statutu, wedle którego wpłacony przynajmniéj jeden udział w kwocie zł. 20, daje prawo do brania udziału w obradach i uchwałach ogólnego Zgromadzenia członków.

B Pośredniczenie przy udzielaniu pożyczek.

§. 8. Pożyczki członkom Towarzystwa, na wniosek Rady Ajencyjnéj, przyznaje Dyrekcya, ewentualnie Rada nadzorcza.

§. 9. W sprawie przyjęcia lub nie przyjęcia do Towarzystwa, oraz przyznania lub odmówienia proszonéj pożyczki, musi być powziętą uchwała Rady Ajencyjnéj. Uchwała zapadła ma być jako wniosek Ajencyi w protokole obrad umieszczoną a przez obecnych podpisaną. Odpis podpisem prowadzącego Bióro i jednego radnego Ajencyi zostanie stwierdzony, a następnie Dyrekcyi Towarzystwa przedłożonym.

§. 10. Mając na względzie, by pożyczka udzielona przez Towarzystwo została należycie użytą, (na umorzenie lichwiarskich długów lub cel produktywny) oraz była dobrze zabezpieczoną, należy przeto przy uchwałach szczególnie baczyć na osobiste przymioty i stosunki majątkowe proszącego o pożyczkę, tudzież jego poręczyli i stósownie do swego uznania wnieść na odmówienie lub udzielenie żądanéj, lub mniejszéj pożyczki.

W razie potrzeby można domagać się wzmocnienia poręki przez dodanie trzeciego poręczyciela, lub zabezpieczenia przez intabulacyę.

§. 11. Celem uskutecznienia wypłaty uchwalonych pożyczek, zaasygnuje Dyrekcya Towarzystwa odnośne

kwoty ze stanu gotówki Ajencyi, lub przeszle takowe na rachunek Ajencyi.

Pożyczkę wypłaci Ajencya proszącemu dopiéro za zeznaniem przezeń i na jego koszt skryptu w formie aktu notaryalnego, tudzież za strąceniem wpłat w §. 4. i 5. wyrażonych, o ile takowe w danym razie do strącenia przypadają. Spłaty rat są: tygodniowe, miesięczne, lub kwartalne. Odsetki od pożyczek pobiéra Towarzystwo na teraz po 8 od sta.

§. 12. Mimo wniesienia podania za pośrednictwem Ajencyi, wolno jest proszącemu podnieść pożyczkę w biórze Towarzystwa w Łańcucie, natenczas czynności wymienione w §. 11. odpadają, również może Dyrekcya Towarzystwa bez podania powodu wezwać do podniesienia pożyczki do Łańcuta. W każdym razie Dyrekcya Towarzystwa poda do wiadomości Ajencyi o uskutecznionéj wypłacie zaliczki, celem wpisania do Ajencyjnéj księgi pożyczek.

§. 13. Ajencya przyjmuje spłaty rat pożyczek w okręgu jéj udzielonych, takowe wpisuje do dziennika kasowego i równocześnie kwituje na odnośnym wykazie umorzenia z wymienieniem artykułu kasowego.

§. 14. Gdy dłużnik nie dotrzyma choćby jednego z terminów, lub jednéj z rat, Ajencya przeszle mu najdaléj do dni 15 upomnienie, wrazie nieskutkowania ostatecznego upomnienia, lub jeśli wierzytelność Towarzystwa, może być jakimkolwiek bądź sposobem zagrożoną, natenczas zażąda Ajencya wdrożenia kroków egzekucyjnych. Wszelkie sprawy procesowe prowadzi stały syndyk Towarzystwa zamieszkały w Łańcucie, przeto Ajencya winna wszelkie potrzebne informacye syndykowi udzielać.

W wypadku śmierci (członka) dłużnika Towarzystwa należy podać bezwłocznie do Sądu o zapisanie pretensyi Towarzystwa do inwentarza spadkowego, równocześnie zawezwać spadkobierców (ewentualnie poręczycieli) do przyjęcia długu i regularnego uiszczenia rat pożyczkowych.

§. Na udzielone członkom Towarzystwa pożyczki w okręgu Ajencyi zamieszkałym, prowadzoną będzie w Ajencyi „Księga pożyczek“, wykazująca dokładnie każdą pożyczkę i tok spłaty téjże, któréj to spłaty terminów Ajencya przestrzegać będzie za pomocą terminarza, wykazującego przypadające termina na każdy dzień całego roku. *Dok. nast.*

Ruch stowarzyszeń.

Wydział Związku stowarzyszeń odbył na dniu 17. stycznia posiedzenie. Obecni: Patron dr. Skałkowski; przewodniczący dr. Maly; członkowie Wydziału: pp. Żabicki Antoni, dr. Dulęba B., dr. Krówczyński, T. Merunowicz: sekretarz i redaktor „Związku“ Wł. Terenkoczy.

I. Zatwierdzono protokół ostatniego posiedzenia.

II. Sprawozdanie sekretarza z czynności za czas od 7. grudnia 1883 do 17. stycznia 1884 przyjęto do wiadomości. W okresie tym wpłynęło 108 spraw, z których 103 załatwiono w zupełności. Z ważniejszych czynności wymienia sprawozdanie: wyjednanie kredytu dla siedmiu stowarzyszeń; wygotowanie rekursów w sprawach podatkowych i odnoszących się do należytości bezpośrednich, dla pięciu stowarzyszeń; poczyniono starania o reformę dwóch Towarzystw zaliczkowych, zaś w dwóch miejscowościach wstępne kroki do założenia towarzystw; zaurgowano zaległe należytości, tudzież wezwano cztéry stowarzyszenia do zniżenia stopy procentowéj od pożyczek członkom udzielanych; towarzystwu zaliczkowemu w Żółkwi, które od roku znajdowało się w zupełnéj stagnacyi, z powodu zaprzepaszczenia ksiąg, umożliwiono dalszą czynność przez założenie nowych ksiąg i uporządkowanie rachunków; dla Banku krajowego wygotowano listę Towarzystw zaliczkowych, zaleconych przez Wydział Związku do zastępstwa a na zapytanie kilku stowarzyszeń o korzyściach wynikających z tego zastępstwa, wyłuszczono w odpowiedzi szczegółowo spodziewane korzyści materyalne i moralne.

III. Sprawozdanie p. Patrona przyjęto do wiadomości.

IV. Zatwierdzono zamknięcie rachunków Związku za rok 1883, oraz przeniesiony na rok 1884 stan funduszów.

V. Przyjęcie do Związku Towarzystwa kredytowego miejskiego w Lubaczowie odroczono aż do bliższego zbadania czynności tego stowarzyszenia.

Do funduszu zaopatrzenia przystąpiło Towarzystwo zaliczkowe w Bóbrce z likwidatorem swoim p. Teod. Kaźm. Brzuchowskim.

Dyrekcya Towarzystwa Zaliczkowego w Birczy, wystósowała do delegatów (Cenzorów) tegoż towarzystwa następujące pismo: „Celem rozpowszechnienia pomiędzy ludem „czasopisma „Niedziela“ które ma na celu oświatę i umoralnienie wiejskiéj i mało-mieszczańskiéj ludności — zaprenumerowaliśmy dla Szanownych delegatów po jednym „egzemplarzu tegoż pisma, które wprost ze Lwowa pod „ich adresami wysyłane będą

„O czém zawiadamiając W. Pana, jako naszego delegata, upraszamy uprzejmie, abyś zechciał łaskawie każdemu umiejącemu czytać, udzielać w mowie będące pismo „a następnie odczytane i z kolekcyonowane zachowywać takowe, bądź to u siebie bądź w urzędzie gminnym; pragnęlibyśmy bowiem, aby z podobnych peryodycznych pism i z „innych pożytecznych ludowych książeczek, na jakie chętnie „ofiarujemy nasz „wdowi grosz“ utworzyć z czasem ludowe „biblioteczki“.

Bilanse surowe za miesiąc grudzień nie będą umieszczone w „Związku“, ponieważ już nadchodzą Bilanse zamknięcia za r. 1883. Podajemy wiadomość tę

dla informacyi towarzystw, które upraszają o zamieszczenie tych rachunków. Bilanse surowe, jak poprzednio tak i teraz, dopiéro za miesiąc styczeń będą ogłoszone o ile takowe nadejdą.

Towarzystwo zaliczkowe w Drohobyczu, odbyło już doroczne walne zgromadzenie na dniu 20. b. m. na którem uchwalono z osiągniętego czystego zysku wypłacić 7% jako dywidendę od udziałów. Do Dyrekcyi wybrano na kontrolora p. Karola Szufę. W celu zmiany statutu, w kierunku uprawnienia do głosowania na zgromadzeniach tylko tech członków, którzy najmniéj 10 zł. na udział wpłacili, oraz w kierunku zakładania ajencyi, odbędzie się za dni 14 powtórne walne zgromadzenie.

Centralny Zarząd Towarzystwa „Kółek rolniczych“ we Lwowie wydał do zarządów „Kółek rolniczych“ okólnik z poradą, w jaki sposób postarać się można o fundusze na potrzeby „Kółek“ lub na osobiste pojedynczych ich członków.

Dając obraz lichwiarskiego rachunku z pożyczki zaciągniętéj przez wieśniaka — pożyczki wzrosłéj po nad wartość gospodarstwa przez procenta, koszta sądowe i egzekucyjne, podaje okólnik poradę składania drobnych oszczędności w kasach zaliczkowych i kasach oszczędności, aby tym sposobem ominąć w razie potrzeby zapożyczenia się. A jeśli do tego przyjdzie, że wieśniak bez pożyczki obejść się nie może, to najpiérw winien ją szukać u swego sąsiada, który pożyczy bez procentu, lub w kasie gminnéj, która jest we wsi, aby oszczędzić czasu i kosztów połączonych z pożyczką w zakładach miastowych. Gdzie zaś nie ma kasy pożyczkowéj, poleca okólnik zaciągnięcie pożyczki w kasie zaliczkowéj lub oszczędności a mianowicie u tych, które kontentują się mniejszym procentem — one bowiem nie są wyrachowane na zysk i niedybią na niczyją własność, przeciwnie wielu już gospodarzy wydobyto z rąk lichwiarskich. W każdym razie przestrzega najbardziéj przed pożyczką prywatną, gdyż w ten sposób można łatwo popaść w ręce lichwiarskie.

Co do kredytu u Towarzystw zaliczkowych, omawia następnie formę pożyczki tak, jak to Patronat Związku w okólniku swym, w sprawie Kółek rolniczych Towarzystwom związkowym podał.

Donoszą nam ze Stryja, że tam powstaje już drugie żydowskie Towarzystwo zaliczkowe. Wobec tamtejszego Towarzystwa zaliczkowego, które zaspokaja w zupełności potrzebę kredytu chrześciańskich członków, oraz Towarzystwa kredytowego i oszczędności, które dobrze prowadzone czyni zadość wymogom kredytu swoich członków, zdaje nam się to nowe stowarzyszenie zupełnie zbyteczne, więc chyba tylko osobisty interes powoduje założycieli do tego nowego sposobu zarobkowania, aby pod płaszczykiem ustawy oprocentować wysoko swoje kapitały.

W sprawie I. instrukcyi dla zastępstw Banku krajowego. Na liczne zapytania, jak ma być tłumaczony §. 5. téj instrukcyi, zawierającéj postanowienia o dotacyi kasowéj, wyjaśnia Patronat, na podstawie porozumienia się z Dyrekcyą Banku krajowego, że już samo oprocentowanie téj dotacyi wskazuje cel użycia jéj do obrotu, jako pożyczkę w rachunku bieżącym; jeśli zaś Towarzystwo nie potrzebuje téj dotacyi, może każdéj chwili zapas kasowy odesłać do Banku krajowego z czém naturalnie oprocentowanie ustaje. Nawet po nad ten rachunek można i własne zwyżki kasowe posyłać do Banku, w skutek czego bierne u siebie saldo Banku zamienia się w czynne a więc i oprocentowanie przypada na rzecz Towarzystwa. Obawa, aby w skutek odesłania gotówki, nie można wypłacać weksle przyjęte przez Bank do eskontu i inne rachunki odpada, bo Bank bywa poprzód zawiadomiony i zezwala na wypłatę a druk 162 na dostarczonych arkuszach zawiéra rubrykę, w któréj podać należy, czy kasa Towarzystwa ma odpowiedni zapas gotówki, bo w przeciwnym razie Bank krajowy wraz z poleceniem wypłaty, nadeśle i odpowiednią kwotę.

Dalszą treść tego paragrafu instrukcyi, że dotacya ta służyć ma do dyspozycyi Banku, nie można brać tak ściśle, jest to bowiem rodzaj zabezpieczenia pożyczki, na którą Bank nie żąda żadnego obligu i nie może być tłumaczoną w ten sposób, aby Bank kiedykolwiek, bez wypowiedzenia lub rozwiązania stosunku, zechciał pozbawiać Towarzystwa tego najdogodniejszego kredytu, który jest największą korzyścią jaką stowarzyszenia ze stosunku tego wynoszą.

Dalsza organizacya zastępstw Banku krajowego. Do liczby Towarzystw, które podpisały już układ z Bankiem krajowym i otwarły zastępstwo przybywają:

8. Towarzystwo zaliczkowe w Drohobyczu;
9. Towarzystwo zaliczkowe w Jarosławiu;
10. Towarzystwo zaliczkowe w Limanowéj.
11. Stowarzyszenie pożyczkowe w Makowie;
12. Kasa zaliczkowa w Nowym Sączu;
13. Towarzystwo zaliczkowe w Radziechowie;
14. Pow. kasa oszczędności w Wieliczce
15. Towarzystwo zaliczkowe w Złoczowie.

Rada zawiadowcza kasy zaliczkowéj w Nadwórnéj, uchwaliła wstawić do §. 22. statutu następujące postanowienie: „Jeżeli członek Rady zawiadowczéj przez trzy razy niejawi się na posiedzeniach Rady zawiadowczéj i to niejawienie się swoje przed posiedzeniem nieusprawiedliwi — ma się uważać takiego członka, jako składającego mandat a w miejsce tegoż należy powołać zastępcę, który na Walném Zgromadzeniu największą ilość głosów otrzymał.

Dr. Zgórski, otrzymał od Towarzystwa zaliczkowego w Przemyślanach, wskutek uchwały walnego zgromadzenia, adres gratulacyjny, wręczony mu przez osobną deputacyę, składającą się z członków dyrekcyi pomienionego towarzystwa.

Bilanse stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za r. 1883.

1. Limanowa. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: Procenta uzyskane 4.936·11, procenta naprzód zapłacone 644·08; razem 5.580·19. Straty: Procenta naprzód pobrane 1.570.46, koszta administracyi 1.017·01, zużycie inwentarza 107.—, czysty zysk 2.885·72; razem 5.580·19. *b) Bilans.* Stan czynny: Gotówka 1.845·30, pożyczki udzielone 149.916·66, procenta naprzód wypłacone 644·08, inwentarz 428·58, zaliczki procesowe 287·06; razem 153.121·68. Stan bierny: Udziały 36.755·27, fundusz rezerwowy 4.533·05, wierzyciele wekslowi 21.470 68, rachunek bieżący 46.671·39, wkładki oszczędności 39.235·11, procenta naprzód pobrane 1.570·46, czysty zysk 2.885·72; razem 153.121·68. Obrót kasowy 1,078.327·56.

2. Limanowa. Towarzystwo ochrony własności ziemskiéj. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: Procenta uzyskane 1.732·29, procenta naprzód zapłacone 294·70, procenta zaległe 161·29; razem 2.188·28. Straty: procenta naprzód pobrane 383·73. koszta administracyi 543 75, zużycie inwentarza 16·—, czysty zysk 1.244·80; razem 2.188·28. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki udzielone 35.968·54, procenta naprzód zapłacone 294·70, procenta zaległe 161·29, inwentarz 66·—, rachunek bieżący 1.960·09, zaliczki na kupno 9.068·75; razem 47.519·37. Stan bierny: udziały 16.853·62, fundusz rezerwowy 1.330.22, wierzyciele wekslowi 27.707·—, procenta naprzód pobrane 383·73, czysty zysk 1.244·80; razem: 47.519·37. Obrót kasowy 234.668·84.

3. Wykoty. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: Procenta pobrane 1.471·68, procenta zaległe 637·43; razem 2.109·11. Straty: Procenta zapłacone 1.427·98, procenta przeniesione 221·40, zużycie inwentarza 20·—, koszta administracyi 193·63, czysty zysk 246·—; razem: 2.109·11. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki udzielone 26.492·43, zaliczki procesowe 22 51, procenta zaległe 637·43, rachunek bieżący 136·85, inwentarz 150·—, kasa 453·23; razem 27.892·45. Stan bierny: udziały 3.843·88, fundusz rezerwowy 445·86, wkładki oszczędności 13.056·71, wierzyciele 10.300·—, czysty zysk 246·—; razem 27.892·45. Obrót kasowy: 90.265·76.

4. Rozdół. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: Z rachunku odsetek 1575·15, z rachunku zysku za r. 1882. 777·39; razem: 2.352·54. Straty: Zużycie inwentarza, 32·06, koszta administracyi i podatków 705·65, z rachunku zaliczek procesowych 56·—, pokrycie niedoborów 779·45, czysty zysk 779.54; razem 2.352·54. *b) Bilans.* Stan czynny: Pożyczki 24.145·73, ruchomości 288·54, zapas druków 61.20, zaliczki procesowe 164·49, lokacya 1000·—, niedobór p. Füllera 4000·— gotówka 549·63; razem 30,209·59. Stan bierny: udziały 7.209.87. wkładki na rachunek bieżący 4886·11, długi zaciągnięte 15.808·13, fundusz rezerwowy 1.526·10, czysty zysk 779·38, razem 30,209·59. Obrót kasowy 53.500·30.

5. Lwów. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunck strat i zysków.* Zyski: Odsetki pobrane 28.110,34, odsetki nadpłacone 1.188·72, odsetki zaległe 5.373·26, dochód z nieruchomości 1.669·50, zaliczki procesowe 4·— razem 36.345·82. Straty: odsetki naprzód pobrane 6.720·82, koszta ruchomości i urządzenia 146·42, koszta administracyi 11.691·50, podatki i należytości rządowe 2.156·43, zapas druków 281·40, zaliczki procesowe 400·—, czysty zysk 14.949·25, razem 36.345·82. *b) Bilans.* Stan czynny: Pożyczki 876.227·71, odsetki nadpłacone 1.188·72, odsetki należne 5.373·26, koszta urządzenia 1.317 83, koszta administracyi 3.286·—, nieruchomości 46.705·84. zapas druków 450·—, zaliczki procesowe 1.149·69, zaliczki notaryalne 44·95, gotówka 2.939·32, razem 938.683·32. Stan bierny; udziały 172,504·79. wkładki na rachunek bieżący 491.264·63, wierzyciele wekslowi 223.565·—, odsetki naprzód pobrane 6.720·82, fundusz rezerwowy 14.795·—, nieruchomości 14.553·77, zaliczki procesowe 330·06, czysty zysk 14.949·25, razem 938 683·32. Obrót kasowy: 8,443.755·66.

6. Drohobycz. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: Procenta uzyskane 3684·19, odsetki nadpłacone 277·38 odsetki należne 2460·29; razem 6.421·86. Straty: Odsetki naprzód pobrane 1.479·49, zużycie inwentarza 72·31: koszta administracyi 2.737·48, lokacye 148 74, czysty zysk 1.983 84; razem 6.421·86. *b) Bilans.* Stan czynny: Pożyczki 120.676·25, odsetki naprzód zapłacone 277.38 odsetki należne 2.460·29, koszta ruchomości 650.79, koszta administracyi 360·—, zaliczki procesowe 681·13, lokacye 1.333·30, gotówka 925·71; razem 127.364·85; Stan bierny: udziały 21.961·87, wkładki oszczędności 69.917·16, wierzyciele 27.755·82, procenta naprzód pobrane 1.479·49, fundusz rezerwowy 3.321·76, koszta administracyi 43·50, rezerwa kosztów procesowych 40·51, rezerwa podatkowa 860·90, czysty zysk 1.983·84; razem 127.364·85. Obrót kasowy 837.351·08.

7. Czortków. Stowarzyszenie pożyczkowe i handlowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: Odsetki 84·76. Straty: zużycie inwentarza 2·57, koszta administracyi 31·33, czysty zysk 50·96. *b) Bilans.* Stan czynny: Pożyczki 1174·28, koszta administracyi 32·65, koszta mobiliów 54·65, gotówka 528·52, razem 1790·10. Stan bierny: Udziały 1581·50, fundusz rezerwowy 65·— fundusz gwarancyjny 23·— procenta naprzód pobrane 69·64 czysty zysk 50 96; razem 1790·10. Obrót kasowy od 1. lipca 1883 5513·07. Ilość członków 26.

Zamknięcie rachunków

Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1883.

Dochody:

1. Gotówka z dnia 1. stycznia 1883	33 zł.	25	ct.
2. Wpisowe od stowarzyszeń	70 „	—	„
3. Wkładki od stowarzyszeń	3074 „	32	„
4. Zwrot zaliczonych kosztów podróży i dyet	261 „	87	„
5. Zaciągnięte długi	200 „	—	„
6. Zwrot za druki	474 „	03	„
7. Zwrot zaliczek dla towarzystw	259 „	38	„
8. Procenta od lokacyi	13 „	75	„
9. Drobne zwroty	23 „	50	„
	4410 zł.	10	ct.

Wydatki:

1. Lokal	125 zł.	—	ct.
2. Płaca sekretarza	975 „	—	„
3. Płaca woźnego	79 „	02	„
4. Czasopismo „Związek“	100 „	—	„
5. Zakupno roczników	100 „	—	„
6. Koszta podróży i dyety za lustracye	466 „	70	„
7. Portorya i drobne wydatki	110 „	—	„
8. Zaliczki dla towarzystw	363 „	80	„
9. Spłata długów	600 „	—	„
10. Za druki dla towarzystw	303 „	33	„
11. Potrzeby biurowe, procenta, druki i litografie	65 „	92	„
12. Urządzenie biura	73 „	80	„
13. Walne zgromadzenie	22 „	—	„
14. Fundusz zaopatrzenia	15 „	—	„
15. Zwrot wpisowego i prenumeraty	20 „	—	„
16. Gotówka z dnia 31. grudnia 1883	990 „	53	„
	4410 zł.	10	ct.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: *Władysław Terenkoczy.* Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.